

[DEBAT TERRITORIAL 3] Problemes comuns amb respostes diverses

Albert Punsola (/autor/albert-punsola-44)

21/06/2006

L'Europa llatina a la qual pertanyem presenta diferents estructures i divisions territorials però França, Espanya, Itàlia i Portugal tenen en comú el minifundisme municipal. El professor Jacobo García Álvarez de la Universitat Carlos III de Madrid, va presentar una ponència en el qual posava en relleu aquest fet i les seves conseqüències. Més que el nombre de municipis en si, la qüestió principal a l'estat espanyol és que més de la meitat d'ells no arriben als mil habitants. Els problemes que aquesta situació comporta són diversos: es redueix la capacitat de recaptació; es generen dificultats en la prestació dels serveis bàsics i es crea un escenari polític que afavoreix la influència de qualsevol grup de pressió sobre l'Ajuntament. Per tant, hi ha una pèrdua de qualitat de vida i també de qualitat democràtica. Segons Jacobo García Álvarez, 'es tracta d'un problema reconegut per l'estat que ningú s'atreveix a encarar'. Ben al contrari, la tendència és a que hi hagi noves segregacions, basades en arguments històrics, turístic -cas típic dels pobles amb nucli al litoral i a l'interior- o per la distància de certs nuclis del centre.

Fórmules de solució Aquesta tendència que comparteixen Catalunya i Espanya amb la resta de països meridionals és de signe contrari a l'Europa del Nord. Allà molts països van realitzar reestructuracions de gran abast entre 1940 i 1980. Anglaterra va reduir el nombre de municipis de 1.200 a 300 i Alemanya, probablement el cas més espectacular, va passar de més de 24.000 a 8.500. A Catalunya, el cèlebre informe Roca també proposava fusions de municipis però ja sabem que aquest document va ser desestimat. Jacobo García Álvarez va reconèixer que davant la impossibilitat d'iniciar una reforma per a la reducció de municipis el millor que es podia fer era pensar en el que va qualificar com 'mesures pal·liatives' que consistirien en, d'una banda, donar incentius econòmics a les fusions i, de l'altre, estimular la creació de tota mena d'estructures supramunicipals. En aquest sentit va citar el cas de la col·laboració de les ciutats amb els objectius de l'Agenda 21, entre altres fórmules de cooperació. Aquest mapa d'estructures supramunicipals hauria de ser, en la seva proposta, 'extremament flexible i podrien fer-se i desfer-se en funció de les necessitats' Concretament, va definir un hipotètic mapa d'aquestes característiques 'com un mapa de geometria variable'.

Aragó i Galícia Dos dels territoris de l'estat on el minifundisme municipal presenta característiques molt marcades són Aragó i Galícia. Ramon Salanova, del departament de Presidència del govern aragonès, va fer una presentació molt clara sobre l'abast de la qüestió a la comunitat veïna. Dels 731 municipis d'Aragó, solament 20 tenen més de 5.000 habitants i 140 menys de 100 habitants. Cal afegir-hi la baixa densitat del territori ja que amb gairebé 48.000 km² només té 1.269.000 habitants i la meitat d'ells viuen a Saragossa. Davant aquesta situació, que accentua els problemes exposats per Jacobo García Álvarez, el govern aragonès va iniciar a finals dels anys 80 una política de foment de les mancomunitats i ho va fer amb èxit: el 2001 n'hi havia 89 en funcionament que agrupaven a 658 municipis, és a dir, la immensa majoria. El mateix 2001, el govern aragonès va impulsar la comarcalització de la comunitat autònoma amb la finalitat de descentralitzar el poder autonòmic. A diferència de Catalunya, a Aragó no existia, tret de casos molt particulars, un sentiment comarcal. Tanmateix, les comarques s'han anat imposant, segons Salanova, 'perquè no tenen cap càrrega política, només pragmàtica'. A Aragó no tots els partits les volien amb la mateixa intensitat però des dels nacionalistes aragonesos fins el PSOE i el PP van saber trobar un punt d'acord. Segons Salanova, 'en qüestions de territori, no es poden aprovar organitzacions que puguin canviar cada quatre anys'. Aragó ha mostrat una gran capacitat pragmàtica en abordar el tema: quan la comarca ha coincidit amb la mancomunitat de municipis, aquesta última s'ha dissolt en favor de la primera. Actualment, les 32 comarques aragoneses tenen competències en

residus, esport, cultura, patrimoni i són de geografia variable: n'hi ha que estan formades per més de 60 municipis i altres només per sis. El cas gallec va ser descrit per Román Rodríguez de la Universitat de Santiago de Compostela, que va constatar l'obsolescència dels actuals límits municipals. Rodríguez va descartar la fusió de municipis pel rebuig social que una decisió d'aquest tipus generaria i va apostar per una fórmula coneguda com a 'fusió selectiva' que s'està duent a terme en alguns països europeus i que planteja una diferenciació entre municipi com unitat bàsica d'organització i representació política i ajuntament, com a entitat que presta serveis als ciutadans. **Minifundisme municipal a França** Jean Louis Coll, catedràtic en geografia per la Universitat de Toulouse-Le Mirail, va començar la seva intervenció amb tota una declaració de principis: 'perquè la discussió política avanci, de vegades cal una mica de tècnica'. De fet, la seva exposició va ser un contrapunt a la de Joan Becat, que havia estat molt crítica amb la divisió territorial francesa considerada des del punt de vista cultural i identitari. En canvi, Jean Louis Coll es va centrar en com introduir elements de racionalització en un país una mica més gran que Espanya que compta amb més de 36.000 municipis. Un cas paradigmàtic de la complexitat que aquesta situació genera es pot veure a l'àrea de Tolosa de Llenguadoc que té en la seva aglomeració urbana 1 milió d'habitants, que viuen dividits en 342 municipis; això en una àrea que s'estén en un radi de 15 km des del centre de Tolosa. Coll va qualificar el paisatge intercomunal - expressió francesa que es refereix a l'àmbit de cooperació- de 'molt confús' ja que, segons va dir, 'en ell se superposen diversos grups de treball per zones i per temes que no té res de racional'. L'estat francès ha tractat de superar aquesta situació amb lleis que afavoreixen la simplificació d'estructures i que reforcen la cooperació entre municipis i que es van promulgar els anys 1999 i 2000. El concepte clau és aglomeració, realitat que no ha de ser necessàriament una gran ciutat sinó conjunts urbans que superin els 50.000 habitants on els municipis han de transferir certs serveis a un àmbit superior de gestió. Les aglomeracions no s'estructuren sempre com un centre i la seva perifèria sinó de vegades com a realitats policèntriques. Les aglomeracions també tenen veu en la planificació territorial i l'urbanisme i permeten incidir en una escala en la qual el municipi o no arriba o pot tenir interessos contraposats amb el municipi veí. **Portugal: el fracàs de la regionalització** A Portugal, estat de tradició històrica centralista, el canvi de règim de 1974 va comportar la modernització del país però no la reforma territorial'. Així ho va manifestar en el decurs de les jornades, el professor Joao Luis Jesus Fernandes, professor de geografia a la Universitat de Coimbra. La unitat administrativa local són els concelhos, n'hi ha 310 que estan dividits en més de 4.000 freguesias, unitats locals menors. D'aquest nivell local es passa directament al Govern Central però això no vol dir que no s'hagin fet intents de crear entitats intermitges. La necessitat d'un nivell més entre el municipi i el govern també és present a Catalunya i és la raó principal del debat sobre les vegueries. Portugal no té una divisió supramunicipal única ja que cada ministeri n'ha fet una de pròpia per gestionar la seva matèria. Existeixen comissions de coordinació regional i desenvolupament i hi ha una certa idea de regions -que varien la seva extensió- i que no tenen cap identitat pròpia. Portugal és probablement la nació més homogènia d'Europa lingüística i culturalment i aquest factor explica les dificultats d'establir divisions marcades. La Constitució de 1976 assenyalava que s'havia de regionalitzar el país però tots els intents per fer-ho han fracassat. El 1999, Antonio Guterres va proposar un referèndum nacional per la regionalització amb 8 regions. El resultat, una abstenció històrica del 50% i un 62% dels vots van rebutjar la iniciativa. Un dels arguments més importants del no van ser que Portugal havia d'estar unit 'per evitar ser absorbit per Espanya'. L'excepció autonòmica del país són les Illes Açores i Madeira. Com va destacar el professor Fernandes, 'Portugal, en no regionalitzar-se està incomplint la seva pròpia llei fonamental'.

Adjunt

Mida

 [[pàgina principal](#)]

19.03

[!\[\]\(de95854c7ee024cfadc48187bbb781b2_img.jpg\) \(https://www.sostenible.cat/sites/sostenible.cat/files/public/migraciudades/img/divisioterritorialbanner1.jpg\)](https://www.sostenible.cat/sites/sostenible.cat/files/public/migraciudades/img/divisioterritorialbanner1.jpg) KB

Share 0

Tuit

 (https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/noticia/debat-territorial-3-problemes-comuns-amb-respostes-diverses-0)

 (<https://www.sostenible.cat/print/noticia/debat-territorial-3-problemes-comuns-amb-respostes-diverses-0>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors \(/newsletter/sostenible\)](/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

Diputació
Barcelona

(<http://www.diba.cat>)

[Arxiu \(/arxiu\)](/arxiu)

[Continguts per categoria \(/tagclouds/chunk/3\)](/tagclouds/chunk/3)

[Continguts per etiqueta \(/tagclouds/chunk/1\)](/tagclouds/chunk/1)

[Continguts per municipi \(/tagclouds/chunk/2\)](/tagclouds/chunk/2)

[Avis legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

(<https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888>)

(<http://www.twitter.com/xarxasost>)

(<http://youtube.com/xarxasost>)

(<rss.xml>)